

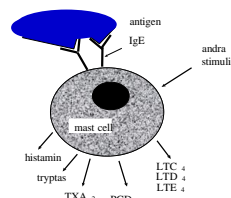
Allergi och astma hos vuxna

Eva Wikström Jonsson
Klinisk farmakologi, Karolinska Universitetssjukhuset

Medlem i Region Stockholms läkemedelskommittés expertgrupp för lung- och allergisjukdomar

1

Allergi – snabb överkänslighetsreaktion

© Eva Wikström Jonsson

2 Allergi och astma hos vuxna EWJ

2

Typ 1-reaktion

Tidig fas

Inom minuter till ett par timmar
Korsbindning av IgE
Degranulering av mastceller och/eller basofiler

Sen fas

Kvarstående/återkommande symtom e. flera tim.
Granulocytinflöde (eosinofiler, neutrofiler)
Mononukleära celler (TH2-celler)

3 Allergi och astma hos vuxna EWJ

3

Konjunktivit

Inflammation i bindehinnan

Rodnad
Klåda
Svullnad
Ökat tårflöde

OBS! Ögonvärk/ljusskygghet hör inte till symtombilden!

4 Allergi och astma hos vuxna EWJ

4

Rinit

Näsan – ett partikelfilter! Värmer, fuktar och renar luften.

Rinitsymtom:

klåda
sekretion
(serie-)nysningar
täppa
systemiska symtom - trötthet

5 Allergi och astma hos vuxna EWJ

5

Pollen

Kolla pollenkalendern på Pollenrapporten.se !

Lövträd:

hassel (febr)
al (mars)
björk (apr-maj)
-2 veckor Skåne + 2 v Norrland

Foto © Staffan Rosenborg

Gräs juni-juli
Gråbo sensommar (juli-sept)
Malörtsambrosia

6 Allergi och astma hos vuxna EWJ

6

Pollentrender 1973-2013

- Signifikant förlängning av säsongen för sena pollen som gräs och gråbo
- Björk, hassel, gråbo, ek och tall startar signifikant tidigare
- Värsta dagen kommer signifikant tidigare hos ek, björk, sälg och tall.
- Mängden pollen/ år är signifikant högre för hassel, ek och sälg... tendenser mot mera pollen i björk och tall

Lind et al, Pollen Season trends 1973-2013, PLoS One. 2016 Nov 29;11(11)

7 Allergi och astma hos vuxna EWJ

7

OAS = orala allergisyndromet

"korsallergi"

Björk	lövträdsnötter stenfrukter äpplen morötter, potatis (skal)
Gräs	sädesslag
Gråbo	kryddväxter

8 Allergi och astma hos vuxna EWJ

8

Jordnöt Arachis hypogea

Jordnöt

Ara h2 – lagringsprotein – "äkta"

Ara h8 – PR10-allergen – Bet v1 homolog (kolla björk)

Ara h1, Ara h3 – lagringsprotein

- korsreaktivitet bönor/ärter, fröer, trädnötter

Om endast Ara h8: 99 % tolererar jordnöt/enda lindriga symtom

Ara h9 – lipid transfer protein – ofta kopplat till systemreaktioner

9 Allergi och astma hos vuxna EWJ

9

Soja – Glycine max

Analysera IgE mot soja endast vid misstänkt sojaallergi!

Gly m5 - lagringsprotein

Gly m6 – lagringsprotein

Gly m4 – PR10, Bet v1 homolog (björk)

10 Allergi och astma hos vuxna EWJ

10

Hasselnöt – Corylus avellana

1. Testa IgE mot hasselnöt och björk
2. Molekylär allergologi?
 - Cor a 1 PR10 Bet v1 (björk) homolog
 - Cor a8 LTP
 - Cor a9 "äkta"
 - Cor a14 "äkta"

11 Allergi och astma hos vuxna EWJ

11

Utredning

Anamnes
Statusfynd

glöm inte "United Airways"!
astmautredning?
Analys av specifika IgE/pricktest
riktad provtagning – anamnes!

12 Allergi och astma hos vuxna EWJ

12

Allergisk rinit – behandlingsmål

Symtomfrihet (organspecifika, allmänna)

Möjlighet att arbeta/gå i skola

Bibehållen livskvalitet

13 Allergi och astma hos vuxna EWJ

13

Allergisk rinit – behandling

1. Undvika allergenexponering

2. Läkemedelsbehandling

14 Allergi och astma hos vuxna EWJ

14

Patientutbildning- råd

Information om korsreaktioner

Inte vädra förrän vid kvällstid eller då det regnat

Inte hänga ut tvätt eller sängkläder utomhus under säsong

Undvik gräsklippning

Undvik lek och sport på gräsmatta

Duscha även håret

Demonstrera nässpray

15 Allergi och astma hos vuxna EWJ

15

Allergisk rinit

1. Milda besvär: antihistaminer

2. Nasala steroider

3. Antihistaminer + nasala steroider

4. Systemiska steroider?

5. Allergen-Specifik ImmunTerapi (aSIT)?

16 Allergi och astma hos vuxna EWJ

16

Allergisk rinokonjunktivit – antihistamin p.o.

Nasal klåda – medelgod effekt

Nysning – medelgod effekt

Sekretion – medelgod effekt

Nästäppa – liten effekt

Ögonklåda – medelgod effekt

17 Allergi och astma hos vuxna EWJ

17

Allergisk rinit – nasala steroider

Nasal klåda – god effekt

Nysning – god effekt

Sekretion – god effekt

Nästäppa – god effekt

Biverkningsrisk – näsblödning?

18 Allergi och astma hos vuxna EWJ

18

Lär patienten korrekt sprayteknik

- Böj huvudet nedåt
- Rikta pipen snett utåt, bort från nässeptum
 - Spraya med höger hand i vänster näsborre
 - Spraya med vänster hand i höger näsborre
- Andas in under sprayningen

19

Allergisk rinit – systemiska steroider

Uttalad effekt på nästäppa
Måttlig effekt på sekretion och nysning
Effekt ingen dokumenterad skillnad inj./p.o.
Säkerhet
risk för lokala biverkningar vid injektion
injektion mindre flexibelt

20 Allergi och astma hos vuxna EWJ

20

Peroral kortisonbehandling?

Vid måttlig allergi: 1-2 tabletter på morgonen i 1-4 dagar
Vid svår allergi: 5 tabletter på morgonen i 5 dagar.
Eventuellt 1 tablett dagligen i ytterligare 1-2 veckor

Ge **helst inte injektion** av depåkortisonspruta!

På sikt – remiss för AIT (allergen immunterapi)?

Se även www.viss.nu

21 Allergi och astma hos vuxna EWJ

21

Allergen ImmunTerapi (AIT)

Gynnsam effekt vid allergiutlösta astmasymtom – bäst vid säsongallergi mot pollen och vid kattallergi

Tycks minska risken för astmautveckling hos patienter med rinit

SBU-rapport nr 151, 2000

22 Allergi och astma hos vuxna EWJ

22

Indikationer för AIT

Undvikande av allergenexponering omöjlig
samt
Otillfredsställande effekt av optimal farmakologisk beh.

23 Allergi och astma hos vuxna EWJ

23

Kontraindikationer till AIT

Autoimmun sjukdom
Svår (okontrollerad) astma
Svårt eksem
Kron infektion, immunsuppression, malignitet
Medicinering med betablockare ev ACE-hämmare
ffa vid AIT med getinggift
Förväntad dålig compliance

24 Allergi och astma hos vuxna EWJ

24

AIT till vuxna i praktiken

3-5 år

Vid svår björk el gräsallergi

Indirekta besvär av katt (ev hund, häst)

Svår geting- el bigiftsallergi med systemiska symtom

Svår kvalsterallergi + exponering (ej vanligt i Sthlm)

Subkutana inj

Sublingual AIT (gräs, björk, kvalster)

25 Allergi och astma hos vuxna EWJ

25

Subkutan immunterapi

Informerad patient, kontrakt

7v (ett allergen) el 15 v (2-3 allergen)

uppdoseringschema

Underhållsdos var 6-8 v

Ej inj vid pågående infektion el allergi el astmabesvär

Behandlingstid 3,5 år (bi+geting 4-5 år)

26 Allergi och astma hos vuxna EWJ

26

Sublingual immunterapi

Grazax (timotej) start minst 2-4 mån före grässäsongen

Acarizax (husdammkvalster)

Itulazax (björk)

Första tablett på mottagningen

Initialt inte ovanligt med lokala biverkningar

Munsönderfallande tablett, hemma varje morgon i tre år

27 Allergi och astma hos vuxna EWJ

27

Astma - flera fenotyper

Typ	Klinik	Patofysiologi	Terapi?
Tidig debut, allergisk	Allergiska symtom	Specifika IgE, TH2	Glukokortikoider
Sen debut, eosinofil	Bihålebesvär, ofta svår	IL5, glukokortikoid-refraktär	IL-5-antikroppar antileukotriener
Ansträngnings-utlöst	Mild, intermittent	Mastceller TH2, CysLT	Antileukotriener Beta-2-stimulerare Anti-IL9?
Obesitasrelaterad	Få kvinnor		Viktnedgång Antioxidanter? Hormoner?
Neutrofiler	Låg FEV1	Sputumneutrofili IL-8	Makrolidantibiotika ?

Efter Wentzel Nature Medicine 2012;18(5):716-725

28 Allergi och astma hos vuxna EWJ

28

Mål med astmabehandlingen (efter Läkemedelsverkets behandlingsrek.)

- Symtomfrihet
- Ingen begränsning av dagliga aktiviteter
- Förhindra försämringsepisoder
- Förhindra försämring av lungfunktionen
- Inga störande biverkningar av behandlingen

29 Allergi och astma hos vuxna EWJ

29

Strukturerad symtombedömning

Prioritet 2 enligt Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård vid astma och KOL:

”Hälso- och sjukvården bör erbjuda barn och vuxna med astma bedömning av hälsostatus med frågeformuläret ACT.”

30 Allergi och astma hos vuxna EWJ

30

Mild astma – värre än du tror?

30-37 % av vuxna med akut astma
15-20 % av vuxna som dog av astma
...hade symtom mindre än en gång per vecka de närmast föregående 3 månaderna.

Dusser D, Montani D, Chanez P, de Blic J, Delacourt C, Deschildre A, Devillier P, et al. Mild asthma: an expert review on epidemiology, clinical characteristics and treatment recommendations. *Allergy* 2007;62:591-604.

31

Paradigmskifte i astmabehandlingen

Astmasyntom är tecken på inflammation i luftvägarna
Solid evidens för att monoterapi med SABA är riskabelt
Dålig följsamhet till daglig ICS-behandling vid mild astma
Evidens för att LABA-ICS förebygger exacerbationer

32 Allergi och astma hos vuxna EWJ

32

Astma
Klokt råd
2020

Använd alltid inhalationssteroid vid
astma hos
vuxna och barn från 12 år.

33

SYGMA 1

placebo x 2 + terbutalin v.b./ placebo x 2 + bud-form v.b./bud x 2 + terbutalin v.b.
52 v. Mild astma från 12 åå.

	Terbutalin v.b.	Budesonid 200 ug x 2	Bud-form 200/6 v.b.
n	1277	1282	1277
% välkontrollerade veckor	31,1	44,4	34,4
Årliga exacerbationer ("rate")	0,20	0,09	0,07
Mediandos budesonid microg.		340	57

O'Byrne et al. *N Engl J Med* 2018;378:1865-76.

34

NovelSTART

52 v. Vuxna med mild astma.

	Salbutamol v.b.	Budesonid 200 ug x 2 + salbutamol v.b.	Bud-form 200/6 v.b.
n	223	225	220
Årliga exacerbationer per pat.	0,400*** vs bud-form v.b.	0,175	0,195
Svåra exacerbationer	23	21	29

Beasley et al. *NEJM* 2019;380:2020-2030

35

PRACTICAL-studien

52 v, öppen superiority-RCT

Finansierad från Health Research Council of New Zealand

18- 75 åå. Mild-måttlig astma (steg 1-2 behandling)

437 patienter budesonid+formoterol vid behov jämfört med

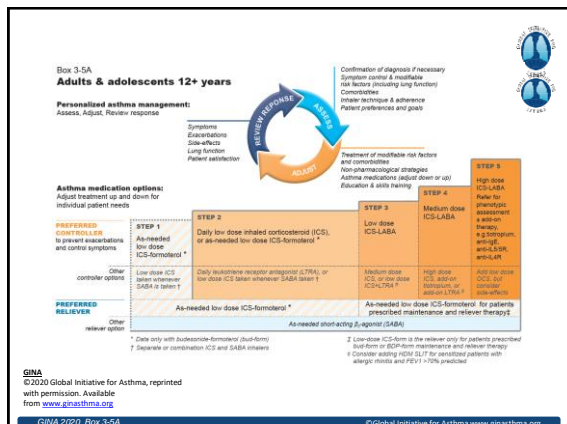
448 patienter budesonid som underhållsbehandling och terbutalin vid behov

Ref. Hardy et al, *Lancet* 2019

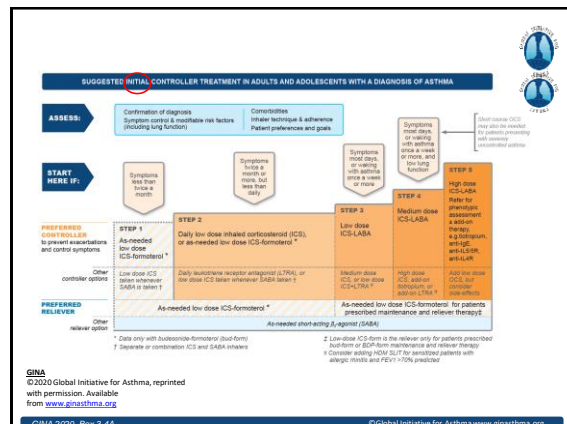
	Bud-form vb	Bud regelbundet + SABA v.b.	Relative rate
Svåra exacerbationer x pat ⁻¹ x år ⁻¹	0,119	0,172	0,69 (95% CI 0,48-1,00; p=0,049)

36

37

38

Hur minimerar risken för oral candida?

20 mL vatten
gurgling 5 sekunder
munsköljning 5 sekunder
utspottning av vattnet

3 gånger

Ohbayashi H, Adachi M. Influence of dentures on residual inhaled corticosteroids in the mouths of elderly asthma patients. *Respir Investig.* 2012 Jun;50(2):54-61. doi: 10.1016/j.resinv.2012.05.001.

39

Astma under graviditet och amning

Ska behandlas som hos icke-gravida
Läkemedelsverket rekommenderade 2015 att nyinsättning av antileukotriener skulle undvikas
Underbehandlad astma utgör en större risk för fostret än eventuella risker av astmaläkemedlen
Välj i första hand prednisolon om glukokortikoid p.o.
<https://janusinfo.se/behandling/expertgruppsutlatanden/lungocha/lergjsjukdomar/lungochallergisjukdomar/behandlaallergiochastma/undergraviditetochamning.5.6346472f163721ec9a95c1c.html>

40

Utvärdera behandlingen!

- Vid optimal lungfunktion och symtomfrihet i 2-4 månader kan nedtrappning övervägas
- Vid terapivikt – glöm inte att säkerställa korrekt inhalationsteknik!

41

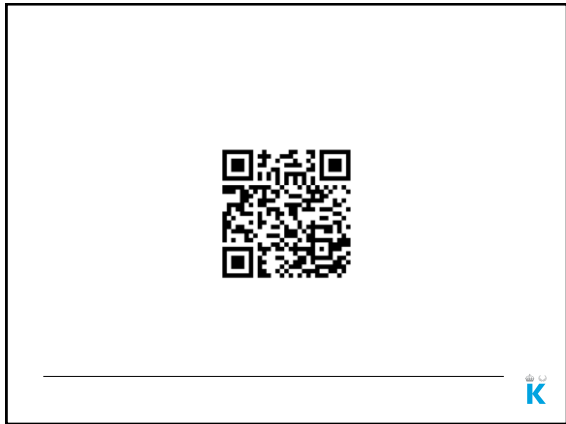
Inhalatorkarta och instruktionsfilmer

Inhalatorkarta <http://inhalatorer.janusinfo.se/>

Instruktionsfilmer för vårdpersonal
<http://www.janusinfo.se/Fortbildning/Inhalera/>

Instruktionsfilmer för patienter
<http://www.1177.se/Stockholm/Fakta-och-rad/Rad-om-lakemedel/Medicin-som-man-andas-in-genom-munnen/>

42

43